

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

A Deszki gyep (HUKM20005) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve

Debrecen
2014

Ügyfél

BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.

Együttműködő partner

RESPECT Tanácsadó és Szolgáltató Kft.

Vezető szakmai koordinátor

Dr. Müller Zoltán

Szakmai koordinátor

Dr. Juhász Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Kiss Béla

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Fülöp Gyula

Közreműködő szakértők

Szalai Mónika

Konyhás Sándor

Lesku Balázs

Dr. Gulyás Gergely

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv.....	5
1. A terület azonosító adatai.....	6
1.1. Név.....	6
1.2. Azonosító kód.....	6
1.3. Kiterjedés.....	6
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	6
1.4.1. Jelölő élőhelyek.....	6
1.4.2. Jelölő fajok.....	6
1.5. Érintett települések.....	6
1.6. Egyéb védettségi kategóriák.....	6
1.7. Tervezési és egyéb előírások.....	7
1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv.....	7
1.7.2. Településrendezési eszközök.....	7
1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek.....	7
1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek.....	7
1.7.5. Halgazdálkodási tervek.....	7
1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv.....	7
1.7.7. Egyéb tervek.....	7
1.7.8. Fontosabb jogszabályok.....	7
2. Veszélyeztető tényezők.....	9
3. Kezelési feladatok meghatározása.....	10
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése.....	10
3.2. Kezelési javaslatok.....	10
3.2.1. Élőhelyek kezelése.....	10
3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	23
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések.....	23
3.2.4. Kutatás, monitorozás.....	24
3.2.5. Mellékletek.....	25
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	27
3.3.1. Agrártámogatások.....	27
3.3.2. Pályázatok.....	31
3.3.3. Egyéb.....	31
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	31
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök.....	31
3.4.2. A kommunikáció címzettjei.....	33
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	34
II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció.....	35
1. A tervezési terület alapállapot jellemzése.....	36
1.1. Környezeti adottságok.....	36
1.1.1. Éghajlati adottságok.....	36
1.1.2. Vízirajzi adottságok.....	36
1.1.3. Talajtani adottságok.....	36

1.2. Természeti adottságok.....	36
1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek.....	37
1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok.....	38
1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok.....	39
1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok.....	39
1.3. Területhasználat.....	39
1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás.....	40
1.3.2. Tulajdoni viszonyok.....	40
1.3.3. Területhasználat és kezelés.....	40
2. Felhasznált irodalom.....	43
3. Térképek.....	44

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve: Deszki gyepes kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (KjTT)

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója: HUKM20005

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése: 537,06 ha

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak

* kiemelt jelentőségű jelölő élőhely

1.4.2. Jelölő fajok

- vöröshasú unka (*Bombina bombina*)

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Megye	Település	Érintett terület (ha)
Csongrád	Deszk	537,06

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Országos jelentőségű védett természeti terület a tervezési területen nem található.

A tervezési terület az Országos Ökológiai Hálózattal 88,8%-án mint magterülettel és 8,2%-kal mint pufferterülettel átfedésben van. A tervezési terület 3%-a nem része az Országos Ökológiai Hálózatnak.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

- A területre természetvédelmi kezelési terv nem készült, mert nem fed át védett természeti területtel.

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény
- Csongrád megye területrendezési terve (10/2012. (III. 19.) önkormányzati rendelettel módosított 21/2005. (XII. 1.) önkormányzati rendelete)

Településrendezési terv címe	Önkormányzati rendelet/határozat éve, száma	Vonatkozás	Hatálybalépés
Deszk, HÉSZ	Deszk Község Önkormányzat Képviselő-testületének 11/2006. (VI. 29.) Önkormányzati rendelete Deszk község Helyi építési Szabályzatáról	teljes település	2006.06.29.
Deszk, HÉSZ	Deszk Község Önkormányzat Képviselő-testületének 8/2014. (III.24.) Önkormányzati rendelete Deszk község Helyi építési Szabályzatáról szóló 11/2006. (VI. 29.) Önkormányzati rendelet módosításáról	teljes település	2014.03.24.
Deszk, hosszútávú településfejlesztési koncepció	42/2003 (III.25.) önkormányzati határozat	teljes település	2003.03.25.
Deszk, településfejlesztési koncepció - módosítás	204/2003 (X.06.) önkormányzati határozat	teljes település	2003.10.06.
Deszk, településfejlesztési koncepció - módosítás	193/2005 (IX.26.) önkormányzati határozat	teljes település	2005.09.26.

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

A tervezési területre vonatkozó erdőgazdálkodási tervek tekintetében a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (NÉBIH) Erdészeti Igazgatóságán elérhető Országos Erdőállomány Adattár erdőtervi adatai nyújtanak erdőrészlet szinten aktuális információkat, ezeknek a lényegi részeit és következtetéseit a II. Megalapozó dokumentáció 1.3.3.2. Erdészet című fejezet tartalmazza (lekért alapadatok erdőrészlet szinten: terület, faállománytípus, rendeltetés, kor, természetesség, tervezett fahasználat, távlati célállomány).

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

A területet érintő körzeti vadgazdálkodási tervek a területileg illetékes megyei kormányhivataloknál lelhetők fel. Melyek a jogszabályoknak megfelelően egységesen a 2007 – 2017-es időszakra vonatkoznak. A tervek az alábbi vadásztársasági területi kódszámokkal kerültek benyújtásra.

06-804310-1-4-1

Szőregi-Kübekházi Vadásztársaság

06-804210-1-4-1

Deszki Gazdák Vadásztársaság – Deszk

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

-A Deszki gyepek tervezési területén nem található nyilvántartott halgazdálkodási víztér.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

A terület a Vízyűjtő-gazdálkodási Terv Tisza részvízyűjtőjéhez, annak az Alsó-Tisza bal part tervezési alegységhez (2-21 Maros alegység) tartozik.

1.7.7. Egyéb tervek

A területre vonatkozóan, az itt előforduló védett, illetve Natura 2000 fajok tekintetében jelenleg nincs aktuális fajvédelmi terv érvényben.

1.7.8. Fontosabb jogszabályok

A tervezési területre vonatkozó előírásokat tartalmazó jogszabályok:

A TANÁCS 92/43/EGK IRÁNYELVE (1992. május 21.) a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről („*Élőhelyvédelmi Irányelv*”);

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet;

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V.11.) KvVM rendelet;

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény;

A védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény és állatfajok közzétételéről szóló 13/2001. (V. 9.) KöM rendelet;

Fokozottan védett növény-, illetve állatfajok élőhelyén és élőhelye körüli korlátozás elrendelésének részletes szabályairól szóló 12/2005. (VI. 17.) KvVM rendelet;

Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény;

A földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter 153/2009. (XI. 13.) FVM rendelete az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról;

A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény;

A Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet;

A Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 128/2007. (X. 31.) FVM rendelet;

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet;

A nem termelő mezőgazdasági beruházások támogatásáról szóló 33/2008 (III. 27.) FVM rendelet;

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet;

124/2009. (IX. 24.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdő-környezetvédelmi intézkedésekhez nyújtandó támogatások részletes feltételeiről;

1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról;

220/2004. (VII. 21.) Kormányrendelet a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól és módosításai ellenőrzésére vonatkozó részletes szabályokról;

379/2007. (XII. 23.) Kormányrendelet a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó szabályokról;

21/2006. (I. 31.) Kormányrendelet a nagyvízi medrek, a parti sávok, a vízjárta, valamint a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról és hasznosításáról.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A02.03	Gyepterület átalakítása szántóvá	L	2	Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*): ahol az élőhely szántóval érintkezik, elszántások is előfordulnak, ezek miatt az élőhely veszít kiterjedéséből
A03.03	Kaszálás felhagyása/hiánya	L	5	Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*): számos állomány másodlagos, szántóból visszagyepesedett, vagy beszántással bolygatott, emiatt jellegtelen, gyomosodásra hajlamosabb (bár a szikes gyepekre ez kevésbé jellemző). Ezen állományokban a kaszálás hiánya probléma lehet.
A04.03	Pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya	L	5	Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*): számos állomány másodlagos, szántóból visszagyepesedett, vagy beszántással bolygatott, emiatt jellegtelen, gyomosodásra hajlamosabb (bár a szikes gyepekre ez kevésbé jellemző). Ezen állományokban a legeltetés hiánya probléma lehet.
A03.01	intenzív, vagy intenzívebb kaszálás	M	10	Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*): az intenzív kaszálás nem kedvez az élőhelynek, felsérti a talajt, gyomosodást, jellegtelenedést okoz
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	M	20	Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*): Különösen a nem kaszált/nem kaszálható (pl. zsembékos, vizesebb szikes rétek) gyepeken jellemző az időszakos vízborítást is tűrő, inváziós fásszárúak (gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>), vörös kőris (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>), zöld juhar (<i>Acer negundo</i>)) terjedése
Kód	Potenciális veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
K01.03	Kiszáradás	H	30	Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*): az élőhely átalakulását okozza, a száradás során zavart száraz gyeppé alakul át az élőhely, így veszít kiterjedéséből. vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>): a vizes élőhelyek kiszáradás rontja a faj szaporodási feltételeit

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A Deszki-gyeppek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

A terület természetvédelmi célkitűzése a jelölő kiemelt jelentőségű élőhely (pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)) területcsökkenésének megállítása és állapotának javítása a gyepgazdálkodáshoz, erdőgazdálkodáshoz és vízgazdálkodáshoz köthető intézkedések révén.

A gyepgazdálkodás tekintetében ezt a legeltetés intenzitásának és a kaszálás módjának optimalizálása és ellenőrzése, illetve az elszántások megakadályozása tudják biztosítani. Az erdőgazdálkodás tekintetében a tájidegen fafajú erdők lecserélése, míg a vízgazdálkodás tekintetében a célok elérését a csatornák szikes vizes élőhelyeket csapoló hatásának csökkentése szolgálja.

3.2. Kezelési javaslatok

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv. Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhelyrekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

3.2.1.1. A terület egészére megfogalmazott általános kezelési javaslatok

- Az aktuális természeti állapothoz igazodó legeltetési rendszer kialakítása a túllegeltetés/alullegetetés elkerülése érdekében.
- A gyeppek cserjésedésének megakadályozása aktív élőhelykezeléssel.
- Az inváziós növényfajok (fehér akác (*Robinia pseudo-acacia*), keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*)) visszaszorítása, terjedésének megakadályozása megfelelő természetvédelmi kezeléssel.

- A gyepek és vizes élőhelyek természetesnek megfelelő vízellátásának biztosítása megfelelő vízkormányzással.
- A pannon szikes sztyeppék és mocsarak élőhelytípus területi arányának növelése, különösen a területek koherenciájának növelése, elsősorban a gyepterületek közé ékelődő, szántóföldi művelésre kevésbé alkalmas területek visszagyepesítésével.
- A gépjárművek okozta taposási károk mérséklése a gyepterületeken.

Ezek az intézkedések a közösségi jelentőségű értékek megőrzését, hosszabb távon pedig állományaik megerősítését segítik.

3.2.1.2. Kezelési egységek

A természetvédelmi szempontból javasolt kezelések egységesebb átláthatósága érdekében ún. kezelési egységeket (KE) állapítottunk meg, melyeket hasonló jellegű élőhelyfoltok alkotnak. A kezelési egységek lehatárolása nem követi az ingatlan-nyilvántartási határokat, mivel a valós és a tényleges területhasználat ettől jelentősen eltérhet.

A Deszki-gyepek Natura 2000 területen az előforduló élőhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 8 kezelési egység lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a 3.2.5 fejezet mutatja be.

A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, tartalmaznak jelölő és nem jelölő élőhelytípusokat egyaránt. A kezelési egységeknél meghatározzuk azon intézkedéseket, melyek a jelölő élőhely és/vagy a faj megőrzése érdekében javasolunk, illetve az élőhelyfejlesztési, kutatás-monitorozási feladatokra, lehetőségekre is kitérünk.

KE-1 kezelési egység

(1) Meghatározása: Intenzív hasznosítású szántóterületek. Két nagyobb és egy kisebb parcella a területen, összes kiterjedése 115,6 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

- ÁNÉR-élőhelyek: egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Szántóterületeken környezetkímélő, lehetőleg tájfajták vetésével végzett növénytermesztés a rövid és középtávú cél. Hosszútávon természetes élőhely-mozaikokká alakításuk javasolt.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

Nem adhatók meg kötelező előírások.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve kaszálást azonnal abba kell hagyni, és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül az igazgatóság köteles a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra

vonatkozó feltételekről tájékoztatni. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a többi előírás figyelembevételével folytatható. (SZ07)

- A parcella szélein legalább 20 m széles növényvédő szer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni. (SZ16)
- Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett. (SZ19)
- Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges. (SZ20)
- Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás tilos. (SZ21)
- Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen. (SZ24)
- Mozaikos kisparcellás gazdálkodás folytatása, ahol egy tábla mérete legfeljebb 5 hektár. (SZ29)
- Tápanyag utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni. (SZ37)
- Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel. (SZ52) (Magyarázatot lásd az „Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok” pontban)
- A telepítést követő évtől legalább évi egyszeri kaszálás, illetve kíméletes, pásztoroló legeltetés szükséges. (SZ64)
- Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyeppé kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék használata tilos, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők. (SZ67)

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Sajnos a Natura 2000 terület környezetében, és az utóbbi években magán a területen is jellemző volt a gyepes élőhelyek felszántása. Nem csak a további felszántások megakadályozása, hanem a meglévő szántók rekonstrukciós program keretében történő visszagyepesítése (felhagyás, spontán gyepesedés és gyepesítés) támogatandó célkitűzés. Elsősorban az intenzív művelésre kevésbé alkalmas szikes területeket, főként a mélyebb vonulatokat érdemes bevonni gyeprekonstrukciós programba. Az egykori szikes rétek helyén kialakított szántók esetében talajminőség és a vízháztartási viszonyok okán viszonylag gyorsan lehet az eredeti élőhelyet rekonstruálni. A tervezés során az természeti adottságok figyelembe vételével több élőhelyes (pl. gyeppé, mocsár, facsoport) változatos mozaikok kialakítása javasolt. A rekonstrukciókat az agrár -környezetgazdálkodási támogatási rendszer segítheti.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatok

Nem adhatók meg erdőtelepítésre vonatkozó javaslatok.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A Natura 2000 területen található szántó területek talajviszonyaik okán részben vagy egészben kevésbé alkalmasak intenzív művelésre. A szántók gyepesítése a jelölő pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) élőhely kiterjedését növelné. A működő szántóknak a Natura 2000 terület határát jelentő szegélyeinek erdősítése, cserjésítése nem csak élőhelyi előnyökkel jár, hanem növeli a külső területekről érkező hatásokkal (pl. vegyszeres növényvédelem) szembeni védelmet. A szántóföldi

technológiákra (tápanyag utánpótlás, kemikáliák) vonatkozó előírások a határos természetes élőhelyek ökológiai állapotának megőrzését szolgálják, mindaddig, amíg a rekonstrukció nem történik meg.

KE-2 kezelési egység

(1) Meghatározása: Keményfás, jellegtelen vagy telepített erdők, valamint ős- és idegenhonos fajokból álló erdősávok, fasorok, facsoportok. Nagyobb foltokban mindenütt előfordulnak, összes kiterjedésük 87,3 ha. Egy részük szerepel az Országos Erdészeti Adattárban. Az üzemtervezett erdők kiterjedés 66,9 ha.

(2) Érintettség vizsgálata:

- ÁNÉR-élőhelyek: őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC), nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7), egyéb ültetett tájidegen lombos erdők (S3), nem őshonos fafajok spontán állományai (S6)
- Natura 2000 élőhelyek: -
- Érintett erdőrészek: Deszk 14A, 14TI 1, 14TI 2, 14C, 14TI 3, 14B, 40A, 41TI, 45A, 45B, 45TI 1, 45TI 2, 45TI 3, 46A, 46D, 47A, 47B, 48B, 49A, 50B, 50E

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Az alrészletek jelenlegi fatípusai többfélék, de főképp kocsányos-tölgyesek, hazai nyárasok, vagy ezek elegyítései gyakoriak. Előfordul egyéb lomb elegyes és egyéb kemény lombos erdő is. Jellemző idegenhonos fafaj az ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*). A távlati célállományok legtöbbször egyéb kemény lombos állományok, emellett kocsányos tölgyesek, elegyes kocsányos tölgyesek. Ezeken a területeken a körzeti erdőtervnek megfelelő gazdálkodás folytatható, a felújítások során azonban a természetvédelmi célkitűzéseknek az intenzíven terjedő fafajok arányának csökkentése felel meg, illetve törekedni kell arra, hogy az egyéb keménylombos fafajok közül a hazai, termőhelyhonos fajokat alkalmazzák az elegyítésekben. Alkalmazandó fafajok a kocsányos tölgy (*Quercus robur*), magyar kőris (*Fraxinus angustifolia*), mezei szil (*Ulmus minor*), tatárjuhar (*Acer tataricum*), mezei juhar (*Acer campestre*), fehér nyár (*Populus alba*), szürke nyár (*Populus canescens*), egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*), vadkörte (*Pyrus pyraeaster*) és vadalma (*Malus sylvestris*).

A fészkelő madárvilág, főként a gyepes élőhelyekhez kötődő ritka fajok (kékvércse (*Falco vespertinus*), szalakóta (*Coracias garrulus*)) állományainak fenntartása érdekében javasolt szoliter fákon, facsoportokban, erdőfoltokban és erdősávok szegélyeiben költőládák, odúk kihelyezése.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

A kötelező előírásokat üzemtervezett erdők esetén a körzeti erdőterv tartalmazza: Marosszög-Csanádi körzet erdőterve. Érvényes 2008. 01. 01- 2017. 12. 31. Törzskönyvi szám: 51/2008. Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet rendelkezéseit kell figyelembe venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok populációinak, továbbá a természetes és természetszerű erdők 200 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének korlátozása. (E04)
- Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése. (E05)
- Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése. (E06)
- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt). (E08)
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével. (E09)
- A fával nem, vagy részben fedett területek egyéb részletként (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó, kopár) történő lehatárolása, szükség esetén az erdőrészlet megosztásával. (E11)
- A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása. (E12)
- Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel). (E13)
- Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok teljeskörű kímélete. (E19)
- Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban. (E26)
- A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása. (E29)
- Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok egyedeinek megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is. (E30)
- Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása. (E36)
- A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása. (E41)
- Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal. (E51)
- Őshonos fafajú faállomány táj- és termőhelyhonos fa- és cserjefajokkal történő felújítása. (E52)
- Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása. (E57)
- Az erdősítések során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása. (E58)
- Talajvédelmi rendeltetésű és felnyíló (erdőssztyepp jellegű) erdők esetében a felújítás során a táj- és termőhelyhonos fafajok tuskó- és gyökérsarj eredetű újulatának megőrzése. (E61)
- A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása. (E69)
- Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják. (E75)
- Erdőssztyepp-erdők füves részeinek fenntartó kezelése. (E76)

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Élőhelyrekonstrukciós javaslatot nem teszünk

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatot nem teszünk.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

Az élőhelyi felmérések alapján, a területen található erdők nagy része sem szerkezetében, sem fajkészletében nem mondható természetszerűnek. A távlati célállományok fő- és elegyfajjainak helyes megválasztása, táj- és termőhelyhonos fajok alkalmazása növeli az élőhelyek természetességét. Az erdészeti munkák, fahasználatok szabályozása az erdő, mint élőhely folyamatos fennmaradását segíti.

KE-3 kezelési egység

(1) Meghatározása: Fás legelő, fás kaszáló jellegű mozaikok. A kezelési egységbe tartozó területek egy része erdőrésztlet területére esik (Deszk 14TI1). A kezelési egység két kisebb foltot alkot, kiterjedése 9 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

- ÁNER-élőhelyek: szikes rétek (F2), fáslegelők, fáskaszálók, legelőerdők, gesztenyeligetek (P45)
- Natura 2000 élőhelyek: pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

A fás legelő/kaszáló gyepek borította területrészeire nézve a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18) Korm. rend előírásait szükséges alapul venni. A kötelező előírásokat üzemtervezett erdők esetén a körzeti erdőterv tartalmazza.

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet rendelkezéseit kell figyelembe venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése. (E06)
- A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása. (E12)
- Erdősztyepp-erdők füves részeinek fenntartó kezelése. (E76)
- Az idegenhonos fa- és cserjefajok eltávolítása révén felnyíló erdő, vagy tisztás kialakítása. (E89)
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos. (GY14)
- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22)
- Biztosítani kell a felhalmozódott fűavar eltávolítását. (GY23)
- A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet. (GY24)
- Inváziós fás szárúak mechanikus irtása kötelező. (GY26)
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórta jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell. (GY28)
- A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett. (GY33)

- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY44)
- A gyepen legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 20%-át. (GY61)
- Kaszáló sarjülegeltetését a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos. (GY64)
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67)
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68)
- Legeltethető állatfaj: kecske. (GY69)
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár). (GY70)
- Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges. (GY71)
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117)
- Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása támogatható (Gy120).
- A legeléskizárt területet a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten kell kialakítani. (GY122)
- A fás legelő fájnak felújítását a megjelenő újulat megőrzésével, a vadak és legelő állatok elleni megvédésével biztosítani kell. (GY123)

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Jelenleg egy jelentősebb nagyságú szikes rét – ligetes tölgyes (utóbbi részben erdő művelési ágú) élőhely-együttes található a területen. Ennek a mozaiknak és a környező gyepnek és erdőfoltoknak, valamint egy másik hasonló területrész fás kaszáló és/vagy fáslegelő jellege az agrár-erdészeti rendszerek kialakítása programon keresztül fejleszhető (fásszárú fajkészlet, fák-gyep aránya) és hosszútávon fenntartható lehetne.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatok

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatot nem adunk meg.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A fészkelő madárvilág, főként a ritka gyepes élőhelyekhez kötődő fajok (kékvércse (*Falco vespertinus*), szalakóta (*Coracias garrulus*)) állományának fenntartása érdekében javasolt szoliter fákon, facsoportokban költőládák, odúk kihelyezése.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egység olyan, igen ritka élőhelykomplexumot foglal magában (fás legelő, fás kaszáló), amelyre mind az erdőkre, mind a nyílt területekre vonatkozó jogszabályok érvényesek. Ez nehezen átlátható helyzetet eredményez, aminek következménye lehet az értékes mozaikok eltűnése, a terület homogenizálódása. Maga a kezelési egység lehatárolása azt a fő célt szolgálja, hogy erre a problémára felhívja a figyelmet és ezáltal a területen található értékes élőhelyek hosszú távú fennmaradását, esetleg fejlesztését segítsé.

KE-4 kezelési egység

(1) Meghatározása: Állattartó tanya/telep és közút. Néhány kisebb folt szórványosan. Kiterjedése 2,5 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

- ÁNÉR-élőhelyek: tanyák, családi gazdaságok (U10), út- és vasúthálózat (U11), telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók (U4)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

A működő állattartó telepen a környezeti károk kizárása érdekében az ingatlan határon belüli működés, a környezetvédelmi szabályok betartása, a károkozások kizárása, a már okozott károk elszámolására az elérendő cél. Ezt célzott szakhatósági ellenőrzések is segíthetik. A telephely esetleges hasznosítás váltása esetén vizsgálandó az új hasznosítás potenciális hatása a Natura 2000 területre. Az ingatlan nyilvántartásba vett földút esetében fontos annak folyamatos karbantartása, hogy az útelhagyásos gyepek megakadályozhatók legyenek.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

Nem adhatók meg kötelező előírások

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Inváziós fás szárúak mechanikus irtása kötelező. (GY26)
- Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező. (GY107)
- A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül. (GY109)
- Élőhelyrekonstrukció. (GY118)
- Mezőgazdasági földterület első erdősítése támogatható. (GY119)

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Érdemes megvizsgálni az ingatlan fenntartásának szükségességét, illetve élőhelyi átalakításának lehetőségét.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatok

Az állattartó telep tájképi és környezetvédelmi szempontú védőfásítása (megfelelő szélességű, lehetőleg többszintes, tájhonos fa- és cserjefajokból álló erdősáv) javasolt.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatot nem teszünk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A működő állattartó telepen a környezeti károk kizárása érdekében az ingatlan határon belüli működés, a környezetvédelmi szabályok betartása, a károkozások kizárása, a már okozott károk

elszámolása az elérendő cél. A kezelési egység ilyen jellegű potenciális és aktuális hatásait a hatályos környezetvédelmi és birtokügyi szabályozás alapján jelentősen lehet csökkenteni. Az ingatlan nyilvántartásba vett földút karbantartásával az útelhagyásos gyepkárók megakadályozhatók. Ennek a jelölő pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) élőhely esetében várható kismértékű pozitív hatása.

KE-5 kezelési egység

(1) Meghatározása: Zsombékosodó szikes rétek. Nagyobb sávokban fordulnak elő, főleg a terület K-i felén. Összes kiterjedésük 40,4 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek: szikes rétek (F2)
- Natura 2000 élőhelyek: pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

Gyeppek esetén a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18) Korm. rend előírásait szükséges alapul venni. Az erdőfoltokra nem adhatók meg kötelező előírások.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Kizárólag legeltetéssel történő hasznosítás. (GY18)
- A gyeppek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet. (25)
- Inváziós fás szárúak mechanikus irtása kötelező. (GY26)
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY44)
- A gyepen legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 20%-át. (GY61)
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67)
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68)
- Legeltethető állatfaj: kecske. (GY69)
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár). (GY70)
- A legeléskizárt területet a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten kell kialakítani. (GY122)

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A zsombékos szikes rétek vízháztartásának javítását lehetne elérni a belvízelvezetés mérséklésével, ami a KE-6 és KE-7 egységeket is érinti.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatok

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatok nem adhatók meg.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok nem adhatók meg.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A terület belvízelvezető rendszerének a szikes rétek ökológiai vízigényének megfelelő működtetése, esetlegesen a csatornák kiváltása hosszú távon a jelölő pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) fenntartása érdekében alapvető fontosságú. A megfelelően végzett legeltetés fenntartja, a kaszálás viszont károsítja a zombékosokat, emiatt csak legeltetéses hasznosítás a megfelelő. A vízállapot javítása a kezelési egység területén pozitív hatású lenne a jelölő vöröshasú unka (*Bombina bombina*) állományaira is.

KE-6 kezelési egység

(1) Meghatározása: Nádas, harmatkásás, kákás mocsarak és magassásosok. Néhány folt fordul elő a területen, összes kiterjedése 22 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

- ÁNÉR-élőhelyek: álló- és lassan áramló vizek hínárnövényzete (Ac), nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a), harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2), vízparti virágkákás, csetkákás, vízi hídőrös, mételykörös mocsarak (B3), nem zombékoló magassásrétek (B5), jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

Gyepek esetén a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18) Korm. rend előírásait szükséges alapul venni. Az erdőfoltokra nem adhatók meg kötelező előírások.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Vízborítás és vízszint fenntartása, a területen mindennemű vízelvezetés tilos. (V35)
- A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot értesíteni kell. (V42)
- A hagyásfoltok kialakítását a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve kell kijelölni. (V44)
- December 15. és február 15. között lehet nádaratást folytatni, a mindenkor időjárási és talajviszonyok figyelembe vételével. (V47)
- A nádaratás csak fagyott talajon végezhető. (V56)
- A betakarítás során a nád rizómájának megsértését kerülni kell. (V57)
- Nádat deponálni, válogatni a területen tilos. (V58)
- A nádaratás megkönnyítése érdekében az érintett terület vízszintjének megváltoztatása tilos. (V62)
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos. (GY14)

- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22)
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY44)
- fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes állami természetvédelmi szerv munkatársát. A talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani a természetvédelmi szerv javaslata alapján. (GY103)
- Élőhely-rekonstrukció. (GY118)

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A meglévő nádas, harmatkásás, kákás mocsarak és magassásosok vízháztartásának javítását lehetne elérni a belvízelvezetés mérséklésével, ami a KE-5 és KE-7 egységeket is érinti. Ennek kidolgozása túlmutat a fenntartási terv keretein.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatok

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatok nem adhatók meg

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok nem adhatók meg

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A terület belvízelvezető rendszerének a nádas, harmatkásás, kákás mocsarak és magassásosok ökológiai vízigényének megfelelő működtetése, hosszútávon ezen élőhelyek fenntartása érdekében alapvető fontosságú. A nádasok esetleges aratására vonatkozó szabályozás az élőhely károsításának és élővilága zavarásának elkerülését szolgálja. A kezelési egység egyes élőhelyeinél a megfelelő módon végzett kaszálás és legeltetés állapotfenntartó tevékenység. Az élőhely fennmaradása, vízállapotának esetleges javulása pozitív hatású lenne a jelölő vöröshasú unka (*Bombina bombina*) állományaira is.

KE-7 kezelési egység

(1) Meghatározása: Belvízelvezető csatornák és mezsgyéik. Összes kiterjedésük 2,4 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

- ÁNÉR-élőhelyek: fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA), jellegtelen üde gyepek (OB)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

Nem adhatók meg kötelező előírások

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Vegyszeres gyomirtás nem megengedett. (GY02)
- Inváziós fás szárúak mechanikus irtása kötelező. (GY26)
- Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező. (GY107)
- Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell. (GY108)
- A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül. (GY109)

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Szükséges az árkok lejáráó üzemelési engedélyeinek felülvizsgálata. A víz megtartására (milyen formában, mennyi ideig) irányuló konkrét elképzelések megfogalmazásához vizes tervezési folyamat lebonyolítása szükséges (elengedhetetlen pl. a geodéziai felmérés terepmodell létrehozásához). Továbbá a tulajdonviszonyok részletes feltárása is szükséges annak megállapításához, hogy a környező szántókon vagy a Natura területen belül lévő rét-legelőkön okozható-e káros belvízi elöntés, amit el kell kerülni. Ezek hiányában konkrét elképzelések nem adhatók meg, hiszen ezeknek a kérdéseknek a megválaszolása túlmutat a fenntartási terv keretein. Jelen terv keretein belül arra van lehetőség, hogy stratégiai, koncepcionális javaslatot, véleményt fogalmazzunk meg, miszerint szükséges volna egy olyan tanulmány kidolgozása, ami megvizsgálja részleteiben a lehetséges élőhely-rekonstrukciós megoldásokat, figyelembe véve a tulajdonviszonyokat, a gazdálkodást érintő kérdéseket, és egyes helyeken akár a csatornák kiváltásának, más helyeken vízvisszatartó vagy vízpótló műtárgyak megvalósításának lehetőségét is figyelembe veszi. A koncepcionális tervek kidolgozása csak a vízügyi kezelő Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatósággal közreműködve, kölcsönös feladat- és érdekegyeztetés, valamint a fenntarthatóság elemzés után lehetséges. A koncepcionális terveket részletes hatáselemzéssel, hatástanulmány készítésével szükséges alátámasztani. Ezek a műveletek közvetlenül természetesen elsősorban a KE-7 (csatornák, árkok) egységet érintenék, de közvetetten mindenképpen hatással lennének a KE-5 és KE-6 kezelési egységekre is.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatok

Nincsenek erdőtelepítésre vonatkozó javaslatok.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Nincsenek gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

Önmagában is lényeges, hogy a csatornahálózat esetében elkerülhető legyen a teljes kiszáradás, mivel az maga, mint víztér élő- és szaporodóhelye lehet a jelölő vöröshasú unka (*Bombina bombina*) fajnak. A belvízrendszer megfelelő működtetése (ti. a vízvisszatartás vagy a megszüntetés) a pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) élőhely fennmaradását is segíti, mivel gátolja annak kiszáradását, sztyepesedését.

KE-8 kezelési egység

(1) Meghatározása: Szikes rétek, szikes és száraz gyepek, valamint degradátumaik. A terület meghatározó élőhelyei, összes kiterjedésük 261,2 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

- ÁNÉR-élőhelyek: harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2), cickóros puszták (F1b), szikes rétek (F2), löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek (H5a), idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c), magaskórós ruderalis gyomnövényzet (OF), jellegtelen üde gyepek (OB), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA)
- Natura 2000 élőhelyek: pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) (jelölő élőhely), síksági pannon löszgyepek (6250*) (nem jelölő élőhely)

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

Gyepek esetén a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18) Korm. rend előírásait szükséges alapul venni. Az erdőfoltokra nem adhatók meg kötelező előírások.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Biztosítani kell a felhalmozódott fűavar eltávolítását. (GY23)
- A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet. (25)
- Inváziós fás szárúak mechanikus irtása kötelező. (GY26)
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell. (GY28)
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell. (GY31)
- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani. (GY32)
- A gyepterületen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett. (GY33)
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY44)
- A gyepen legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 20%-át. (GY61)
- Kaszáló sarjülegeltetését a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos. (GY64)
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67)
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68)
- Legeltethető állatfaj: kecske. (GY69)
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár). (GY70)
- Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges. (GY71)
- A szénát a kaszálást követő 2 héten belül össze kell gyűjteni és eltávolítani a területről, vagy sávokban elégetni. (GY86)

- Mozaikos kaszálás folytatása, egybefüggő kaszált terület nem haladhatja meg az 5 ha-t, vagy a terület 30%-át. A kaszálások között legalább 1 hétnek el kell telnie. (GY91)
- A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása. (GY92)
- 10-15% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként. (GY94)
- A kaszálatlan területet évente más helyen kell kialakítani. (GY99)
- A kaszálás során az inváziós fajokat nem tartalmazó szegély élőhelyek a kaszálatlan területbe bele tartozhatnak (GY102)
- fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes állami természetvédelmi szerv munkatársát. A talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani a természetvédelmi szerv javaslata alapján. (GY103)
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karamok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117)
- Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása támogatható. (GY120)
- A legeléskizárt területet a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten kell kialakítani. (GY122)

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A gyepek vízháztartásának javítását lehetne elérni a belvízelvezetés mérséklésével, ami a KE-5 KE-6 és KE-7 egységeket is érinti. Ennek kidolgozása túlmutat a fenntartási terv keretein.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatok

Ilyen javaslatokat nem teszünk

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Nincsenek gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A belvízrendszer megfelelő működtetése (ti. a vízvisszatartás vagy a megszüntetés) a pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) élőhely fennmaradását is segíti, mivel gátolja annak kiszáradását, sztyeppesedését. A megfelelő kaszálási rend (talajállapot-vízháztartás helyzete szerint időben fokozatos, térben mozaikos) kialakítása a természetszerűbb gyepek állapotának fenntartáshoz, a degradáltabbak állapotának a javításához szükséges.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Élőhelyrekonstrukciós javaslatokat tettünk (az egyes kezelési egységek alpontjai alatt) a KE-1 (visszagyepesítés), a KE-3, a KE-4 (fáslegelő jelleg fejlesztése), KE-5, KE-6, KE-7, KE-8 egységek (utóbbiak egységesen vízháztartás javítása) esetében.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

Az egyes fajokkal kapcsolatosan a fajvédelmi intézkedések élőhelykezelési jellegűek, így beépültek a kezelési egységekre megfogalmazott javaslatok közé: A KE-5, KE-6, KE-7 egységekre megfogalmazott intézkedések a jelölő vöröshasú unka (*Bombina bombina*) állományaira pozitív hatásúak.

3.2.4. *Kutatás, monitorozás*

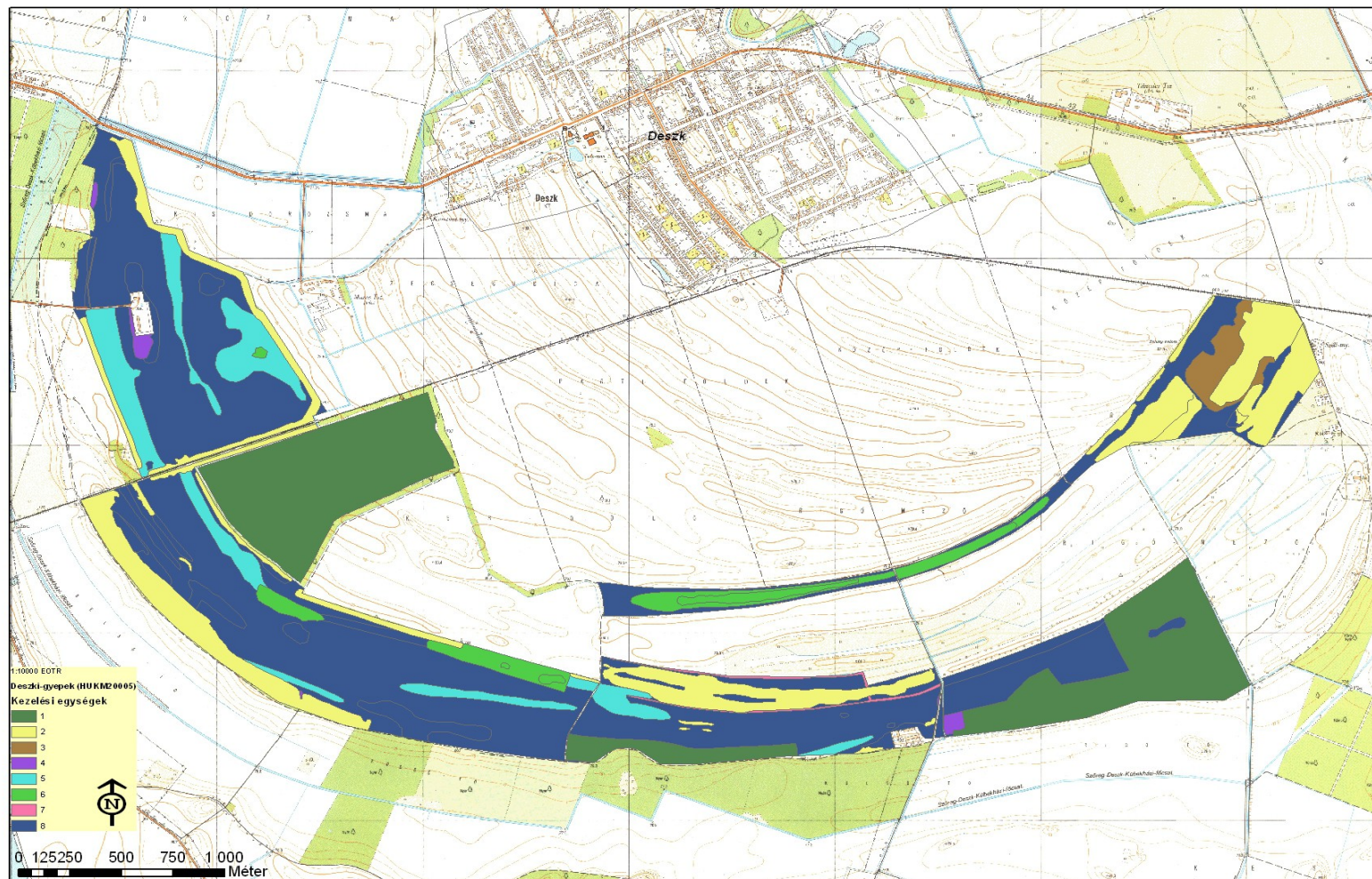
Élőhelyek: A tervezés alapját jelentő élőhelytérképezés 2014 folyamán készült el. A jövőbeni kutatások célja a területen előforduló, illetve potenciálisan megjelenő közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok állományváltozásának követése.

A közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének monitorozására javasoljuk az NBmR protokoll szerinti élőhelytérképezés elvégzését 10-12 évente. Javasolt a jelölő élőhely (pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)) állományainak állapotát is 1-1 mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű gyepekre kidolgozott vonatkozó módszertan.

A vöröshasú unka (*Bombina bombina*) monitoringját az NBmR protokoll, valamint a megalapozó dokumentáció készítése során alkalmazott távolsági mintavétel módszerekkel javasolt végezni, 5 évente.

3.2.5. Mellékletek

A tervezési terület kezelési egységei. 2014. október. 22.

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a terület tényleges hasznosítási módjaira, jellemzően a különböző művelési ágakra kerülnek meghatározásra. Ezek az összes, adott területhasználati móddal (művelési ággal) érintett kezelési egységre vonatkoznak (KE1-8).

A kezelési javaslatok megvalósítása során az alábbi fontosabb körülményeket kell figyelembe venni:

- Országos jelentőségű védett természeti terület a tervezési területen nem található, így területre vonatkozó természetvédelmi kezelési terv nem készült.

A terület nem tartozik Magas Természeti Értékű Területek hálózatába.

A terület a Vízyűjtő-gazdálkodási Terv Tisza részvízgyűjtőjéhez, annak a 2-21 Maros alegységéhez tartozik.

A tervezési terület az Országos Ökológiai Hálózattal 89%-án mint magterülettel és 8%-kal mint pufferterülettel átfedésben van.

A területen döntő a magántulajdon részaránya (90%), melyet az állami tulajdoni hányad követ (8%).

A terület legnagyobb része gyeperő (legelő, 60%), jelentős (26%) a szántók aránya, és 13% az erdőként és fásított területként nyilvántartott terület, 1% a nádas.

A terület másodlagosan szikesedő, többnyire mély fekvésű terület, viszonylag kis szintkülönbségekkel, ahol időszakos vagy helyenként állandó vízborítás jelentkezik. A terület nyugati részén kb. 6 évvel ezelőtt 70 ha gyeperő szántottak fel, melynek helyreállításával kialakult gyeperő jelenleg kaszálják. A gyeperő középső-keleti részén nagy arányú a gyomos részek jelenléte, ezeket a területeket is megszántották a múltban. A fennmaradt gyeperőn lovakat tartanak. A gyeperő egyes részei kaszálással hasznosítottak, bár azok inkább legeltetésre alkalmasak, sok helyen zsombékosak. Kisebb részen pedig a gyeperő szántóként kezelik. Nyugati részen vizes élőhely, befásodott szántó és gyeperő található, utóbbi maradék részét kaszálják.

A szántóként hasznosított területek nagytáblás-nagyüzemi módon hasznosítottak, rajtuk a gabonafélék, kukorica, napraforgó vetésváltásos termesztés folyik.

A nádas művelési águ terület kezeletlen.

Az erdőben a távlati cél a keményfás állományok kialakítása, döntő része magántulajdon.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

A területek a MEPAR alapján nem tartoznak a „Kedvezőtlen Adottságú Területek” közé, viszont beleesnek az „Eutróf Nitrátérzékeny” kategóriába.

A szántóföldeken gazdálkodók általánosan igénylik az egységes területalapú támogatást (SAPS). A gyepeken gazdálkodók többsége igényli a Natura 2000 gyeperőterületek kompenzációs kifizetését; a szántókon és gyepeken gazdálkodók egy része a horizontális szántó és gyeperő agrár-környezetgazdálkodási célprogramokban is részt vett 2009-2014 között (terepbejárások, interjúk, gazdafórum alapján, de teljes körű adatok nem állnak rendelkezésre).

A területen folyó gazdálkodást érintő, kifejezetten területalapú agrártámogatások közül az agrár-környezetgazdálkodási kifizetések a legfontosabbak, amelyeknek jelentős természetvédelmi, illetve természetkímélő gazdálkodást befolyásoló vonzatai vannak. A horizontális agrár-környezetgazdálkodási célprogramok (integrált szántóföldi növénytermesztési, extenzív gyepeggazdálkodási) előírásai jórészt lefedik a szántókra és gyepekre megfogalmazott fenntartási szintű kezelési javaslatokat, így az ezekben való részvétel nagyban segíti a természetvédelmi célok megvalósulását, a területrészek megfelelő kezelését.

A tervezési terület meghatározó részének kezelése szempontjából legjelentősebb hatású agrár-környezetgazdálkodási célprogramok 2014. 08. 31-ig véget érnek.

A területek erdői tekintetében az erdőgazdálkodók által igénybe vett erdészeti támogatási programokról (erdő-környezetvédelem, szerkezet átalakítás, erdő- és agrár-erdészeti rendszer létrehozása) nincsenek elérhető adatok.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

A 2014.08.31-el lezáruló 2009-2014 agrár-környezetgazdálkodási támogatások folytatását jelentő, következő agrár-környezetgazdálkodási programot minél előbb javasolt elindítani.

Javasolt a teljes tervezési terület beemelése a Magas Természeti Értékű Területek új rendszerébe. Ez által a zonális agrár-környezetgazdálkodási célprogramok magasabb kifizetési összegű és nagyobb természetvédelmi hozadéku, kifejezetten természetkímélő agrár-környezetgazdálkodási intézkedések is elérhetővé válnának a terület gazdálkodói számára (minden művelési ágat érintően).

A kezelési egységek (KE1-8) szempontjából fontos a következő javaslatok megjelenítése jövőbeli agrártámogatási programok intézkedéseinél és előírásainál (az érintett művelési ágakra vonatkozóan):

javasolt a gyepek közé beékelődő, illetve érintkező szántóterületek kezelt parlag, még inkább gyeppel, illetve vizes élőhely felé történő spontán vagy irányított átalakításának, illetve a feltört gyeprészek visszagyepesítésének kiemelt támogatása;

a csapadékvíz megőrzéséhez, visszatartáshoz szükséges beavatkozások támogatása fontos;

felszíni- és talajvizek, talaj és gyeppnövényzet fokozott védelme tápanyagterheléssel és vegyianyag-szennyezéssel szemben, valamint a szaporodási időszakban végzett beavatkozásoktól; itt megemlíthető az időszakos vizek, vízállások területének különálló kezelése (vizes élőhelyek kialakítása, előírásai);

gyepek esetében a legeltetési sűrűség és a kaszálási időpont meghatározására, illetve a legelésből-kaszálásból kizárt területek lehatárolása az évekre előre megadott konkrét időpontok helyett alkalmasabb a nemzeti park igazgatóság által a gazdálkodóval közösen kidolgozott és évente felülvizsgált „legeltetési/kaszálási terv” alkalmazása; rugalmasabb alkalmazkodást tesz lehetővé az eltérő évi csapadékviszonyokhoz és a változó gazdálkodási adottságokhoz (állatállomány, szénaigény, géppark);

általánosságban az inváziós növényfajok visszaszorításának támogatása alapvető fontosságú;

fentiek esetében alapfeltétel az érintett művelésből kivett területrészek beemelése a támogatható területek közé.

Fontosabb kiindulási aktuális jogszabályok:

agrár-környezetgazdálkodási támogatások (időszak: 2009-2014, 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet és kapcsolódó rendeletei),

nem termelő beruházások támogatása (időszak: 2009-2014, 33/2008. (III.27.) FVM rendelet),

Natura 2000 gyepterületek kompenzációs kifizetése (269/2007 /X. 18./ Kormányrendelet, 128/2007. (X. 31.) FVM rendelet),
46/2009. (IV. 16.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési alaphoz az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól,
124/2009. (IX. 24.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alaphoz az erdő-környezetvédelmi intézkedésekhez nyújtandó támogatások részletes feltételeiről,
139/2009. (X. 22.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alaphoz az erdőszerkezet átalakításához nyújtandó támogatások részletes feltételeiről,
41/2012. (IV. 27.) VM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési alaphoz a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól.

A KE1-8 kezelési egységek által érintett egyes művelési ágakra, hasznosítási módokra javasolt agrártámogatási-kifizetési előírások lényegében átfedésben vannak az új, várhatóan 2016. elejétől bevezetendő „Vidékfejlesztési Program 2014-2020” vonatkozó, jellemzően területalapú intézkedéseivel és műveleteivel. Ezért előremutatónak tarjuk azok rövid ismertetését a következőkben:

Nem termelő beruházások támogatása mezőgazdasági területeken:

- Madárvédelmi célú eszközbeszerzések (madárbarát kaszáláshoz vadriasztó lánc beszerzése, madárvédelmi berendezések beszerzése /jellemzőn fészekodúk/)

Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások (inváziós növényfajok visszaszorítása gyepterületeken, tartós zöldugar létesítése szántóterületeken, gyeptelepítés, sövény telepítése mezőgazdasági táblák szegélyein)

Vízgazdálkodási beruházások (területi vízvisszatartást szolgáló vízi létesítmények kialakítása, partmenti pufferzóna kialakítása)

Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása

Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása – horizontális (gyepgazdálkodásos extenzív állattartás fás területen, mezővédő fásítás kialakítása)

Erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások

Az erdei ökoszisztémák környezeti értékének növelését célzó beruházások – horizontális és innovációs (ökológiai célú erdőszerkezet átalakítás őshonos fajokkal, mikroélőhelyek kialakítása és fenntartása)

Agrár-környezetgazdálkodási kifizetések

Agrár-környezetgazdálkodási kifizetések (szántó, gyeplé, ültetvény, vizes élőhely, nádas; külön vízvédelmi célú szántóterületek /nitrát, erózió, belvíz, aszály, partmenti sáv/, természetkímélő gazdálkodási módszerek kiemelt földrajzi zónákban: Magas Természeti Értékű Területek, Natura 2000 területek és Víz Keretirányelv területek, választható előírásokból gazdálkodónként irányítottan/segítséggel összeállított vállalási csomagok, előírások eltérő környezeti hatása alapján súlyozva azok kifizetési értékét, belépő-alap-választható szintezettséggel, alkalmazkodó pontozási rendszerrel)

Ökológiai gazdálkodás támogatása

Ökológiai gazdálkodás (környezetkímélő gazdálkodás)

Kompenzációs kifizetések Natura 2000 gyepterületeken (jelenlegi rendszeren alapuló)

Kompenzációs kifizetések Natura 2000 erdőterületeken (jelenlegi rendszeren alapuló)

Kompenzációs kifizetések vízgyűjtő-gazdálkodási tervekbe felvett mezőgazdasági területeken

Víz Keretirányelvhez kapcsolódó kompenzációs kifizetések (erózió- és belvíz érzékeny területek, partmenti puffersáv)

Erdő-környezetvédelmi kifizetések (jelenlegi rendszeren alapuló: ápolás, felújítás, véghasználat)

Környezetvédelmi projektekre és alkalmazásban lévő környezetvédelmi gyakorlatokra irányuló közös megközelítések, ideértve a hatékony vízgazdálkodást, a megújuló energia alkalmazását és a mezőgazdasági tájkép megőrzését

Együttműködésben megvalósuló fenntarthatóságot célzó tájgazdálkodás, terület- és tájhasználat váltás ösztönzése és megvalósítása (térségi szintű, komplex tájhasználati mintaprojektek)

Jövőbeli agrártámogatási rendszert érintő, kapcsolódó javaslatok:

Legeltető állattartás

A síkvidéki gyepek, füves élőhelyek kezelésénél természetvédelmi szempontból legtöbb esetben előnyösebb a kíméletes (extenzív, szabályozott) legeltetésre alapuló hasznosítás, szemben a csak kaszálással (főként a szárazúzással) történő hasznosítással. Ezért, illetve a jóval nagyobb beruházási- és munkaerő igénye miatt is célszerű az agrártámogatások és főleg kifizetések (pl. agrár-környezetgazdálkodás, Natura 2000 gyepek) esetében arányaiban magasabb összeggel kiemelten támogatni a legeltetési állattartást a csak kaszálós gyephasznosítással szemben.

Erdőterületek tulajdonosváltása:

A Natura 2000 hálózatba tartozó erdőterületek esetében célszerű lehet kidolgozni egy olyan pályázati/finanszírozási rendszert, amely a későbbiekben irányítottan támogatja a nemzeti park igazgatóságok erdőterületeket érintő tulajdonszerzését, területvásárlásait – kibővítvé a jelenleg eseti költségvetési forrásokat.

A magángazdálkodók számára a Natura 2000 előírások betartása sok esetben vállalhatatlan teher, amit jelenleg nem kompenzál megfelelő mértékben semmilyen támogatás (pl. letermelt akác állomány után őshonos fafajokból álló erdő létrehozása alföldi körülmények között). Ezen gazdálkodók valószínűleg értékesítenék az erdőtulajdonukat az állam (nemzeti park igazgatóság) részére. Ennek akkor van létjogosultsága másodlagos megoldásként, ha a helyi gazdálkodó maga nem indítja el az állományt tájbaillő őshonos erdő irányába, ehhez nem vesz igénybe célzott (pl. jelenleg „fafajcserés erdőszerkezet átalakítás”) támogatást. Elsődlegesen a jelenlegi tulajdonos, helyi gazdálkodó szerepvállalását kell erősíteni (szaktanácsadás, célzott támogatási források).

Ez azonban csak akkor jelenthet kedvező és tartós megoldást, ha a nemzeti park igazgatóság elegendő erőforrással (szakember, költségkeret) rendelkezik az így megnövekvő erdőterületeinek szakmailag (erdészeti és természetvédelmi szempontból egyaránt) megfelelő kezeléséhez.

Ha a tulajdonos nem kívánja eladni a tulajdonát, akkor a módosított normatív területalapú támogatási rendszer lefedheti az igényeket, a támogatás mértékének átgondolása-újraszámítása mellett.

Szaktanácsadás:

Kiemelten fontos lenne a természetkímélő gazdálkodási módszerek ismereteinek szaktanácsadókon keresztül eljuttatása a gazdálkodókhöz, egyrészt a helyi természetvédelmi szakemberek bevonásával, másrészt a jelenlegi tanácsadói állomány felkészítésével. A mostani agrár-szaktanácsadási rendszert mindenképp bővíteni kellene specializált, célzottan a Natura 2000 és Magas Természeti Értékű Területeken tevékenykedő szaktanácsadók egyedi hálózatával, amely természetesen integrálódna a rendszerbe, annak a koordinálásával működhetne.

Ezen szaktanácsadók kiválasztásában, felkészítésében és rendszeres magas szintű képzésében illetve szakmai háttéranyagokkal történő ellátásában részt kellene vennie az összes nemzeti park

igazgatóságoknak, a természetvédelmi tudásbázisoknak és kutatóhelyeknek (pl. MTA Ökológiai Kutatóközpont, egyetemi tanszékek), és a gyakorlati gazdálkodást is folytató természetvédelmi civil szervezeteknek. Ezen feladatokra pl. támogatott innovációs projekteket is lehetne fejleszteni a 2014-2020 Vidékfejlesztési Programon belül, vagy a KEHOP-on belül, mint konstrukciót megjeleníteni és pályázati forrást nyújtani rá.

A szaktanácsadáshoz kapcsolódva fontos szerepe lehet a bemutató üzemeknek, amennyiben sikerül elegendő számú, példamutató természetkímélő gazdálkodást folytató nyitott gazdaságot bevonni a hálózatba, szerencsés esetben földrajzilag is lefedve a fontosabb élőhelytípusokat, tájegységeket. A nemzeti park igazgatóságok gazdálkodást folytató egységei az eddigiekhez hasonlóan ebben is úttörő szerepet vállalhatnak.

Ezen Natura 2000 fenntartási tervek előzőeket is segíthetik, pl. a területi szaktanácsadók felkészítését és terepi tanácsadói munkájukat, az agrártámogatási/vidékfejlesztési programokban résztvevő gazdálkodók felkészítését és ellenőrzéseit.

3.3.2. Pályázatok

Jelenlegi pályázatok

A tervezési területen jelenleg nincs olyan futó pályázat, amely meghatározóan érintené a kezelési egységek jelölő élőhelyeit vagy fajait, azok jelenlegi és tervezett kezeléseit.

Tervezett pályázatok

A tervezési területre vonatkozóan, annak célzott kezelésre jelenleg nem terveznek külön pályázatot.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területhez kapcsolódóan nincs egyéb javasolt eszköz a kezelési javaslatok megvalósításához.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

3.4.1.1. Érintettek elektronikus levélben történő megkeresése és tájékoztatása

A kommunikációs tervben meghatározott legfontosabb érintettekről a tervezési terület figyelembe vételével, célzott legyűjtéssel címlista került összeállításra. A megkeresett érintettek csoportjainak felsorolását a 3.4.2. *Kommunikáció címzettjei* című fejezet tartalmazza.

A címlista alapján a legfontosabb érintettek első körben elektronikus levélben kaptak tájékoztatást a tervezés elindulásáról és céljáról, a tervezés résztvevőiről, a tervről történő tájékoztató és a bekapcsolódási, véleményezési lehetőségekről. Az elektronikus levél tartalmazta a fő tájékoztató és véleményezési lehetőségként megadott honlap címét és egy közvetlen véleményezési email-címet, valamint mellékletként a tervezésről szóló tájékoztató dokumentumot is.

Második körben a legfontosabb érintettek elektronikus levélben figyelemfelhívást és tájékoztatást kaptak a terület fenntartási tervével kapcsolatban megtartandó gazdafórumról, annak pontos helyszínéről és időpontjáról, felkérve a címzetteket a részvételre hogy véleményüket szóbeli formában is elmondhassák. A levél megerősítésként újból tartalmazta az egyéb, írásbeli véleményezési lehetőségek felsorolását is.

3.4.1.2. Honlap és email-cím

A tervezés információi (tervezésről és tervezőkről tájékoztatás, terv megismerési és letöltési lehetősége) minden érdeklődő számára szabadon hozzáférhető módon, kifejezetten a fenntartási tervekkel kapcsolatos kommunikáció céljára kialakított www.respect.hu/natura weboldalon jelentek

meg. Ezen a honlapon lehetőség van közvetlen hozzászólási felületen is írásbeli véleményeket, javaslatokat eljuttatni a tervezésben résztvevők felé.

A honlap hozzászólási felületét kiegészítően egy külön, kifejezetten a fenntartási terv véleményezésére létrehozott e-mail cím is rendelkezésre állt az érintettek számára, hogy írásbeli hozzászólásukkal, javaslatukkal részt vehessenek a tervezés folyamatában (natura@respect.hu).

3.4.1.3. III. Sajtóközlemény és hirdetés

A tervezés megkezdéséről sajtóközlemény került kiadásra, főként a megyében érintett nyomtatott és elektronikus sajtóorgánumok részére. A sajtóközlemény röviden tartalmazott információkat a tervezés elindulásáról és céljáról, a tervezés résztvevőiről, a tervről történő tájékoztató és a bekapcsolódási, véleményezési lehetőségekről. A közlemény kiadását elsősorban internetes felületeken történő megjelenések követték.

A tervezés lényegi szakaszában, a sajtóközlemény tartalmával fizetett hirdetés jelent meg egy nagy példányszámú ingyenes kétheti lapban, amely számos érintetthez eljuthat (Csabai Mérleg, 2014. június 19., 28.000 példány), valamint a tartalma a lap internetes oldalán is megjelent (www.csabaimerleg.hu, 2014. június 5.)

3.4.1.4. Jegyzőkönyvezett terepbejárás

A tervezés lényegi szakaszában meg kívántuk ismerni a területen a legjelentősebb földhasználók ismereteit a témakörrel, szükségleteit és elvárásait. E célból terepbejárással egybekötött helyszíni interjúkat végeztünk a legfontosabb területhasználókkal. A helyszíni interjúkhoz készült egy részletes kérdéssor (bővebben a 3.4.4. *Kommunikációs melléklet* című fejezetben), ami alapján minden fontos kérdés felmerült és a kapott válaszok írásban dokumentálásra kerültek. A terepbejárásokat, helyszíni interjúkat a kommunikációs tevékenységben részt vevő Körösök Völgye Natúrpark Egyesület helyi ismeretekkel rendelkező munkatársai bonyolították le 2014. június és július hónapban. Az elhangzottakról a helyszínen interjúk jegyzőkönyv készült.

A helyszíni személyes interjúk alanyait az érintettek elemzését követően választottuk ki: a jelentősebb földtulajdonosokat, a természetvédelmi örök által javasolt vezető gazdálkodókat, a nagyobb hatással lévő területhasználókat, a szabályozó és hasznosító szervezetek kerestük meg. A kapott információk jól felhasználhatónak bizonyultak a szakmai tervezés során, főként a kezelési javaslatok megfogalmazásánál.

3.4.1.5. Gazdafórum

A tervezési területet érintően a fenntartási tervvel kapcsolatban gazdafórum került megrendezésre 2014. augusztus elején. A gazdafórum az érintettek széles körében került meghirdetésre, amelyet a gazdálkodók esetében a területileg illetékes falugazdászokon és önkormányzatokon keresztüli tájékoztatás is megerősített.

A megrendezett gazdafórum helyszíne: Deszk Faluház (6772 Deszk, Tempfli tér 8.), és időpontja: 2014. augusztus 25., 10.00 óra. A gazdafórumon 10 fő vett részt (kitöltött jelenléti ív, fényképek). A fórumon elhangzott véleményeket, kérdéseket és válaszokat emlékeztető rögzítéssel rögzítéssel.

A fórum megfelelő lehetőség a terv szélesebb körű megismerésének és a kapcsolódó véleménynyilvánítás biztosítására. Az érintett gazdálkodók, érdeklődők, döntéshozó és felügyeleti szervek számára lehetőség nyílt a fenntartási terv részleteinek megismerésére, a tervezett intézkedések okainak és összefüggéseinek megértésére, illetve a szóbeli vélemények és javaslatok közvetlen tervezők felé történő megfogalmazására. A fórumon a fenntartási tervről a tervező BioAqua Pro Kft. szakértői és megbízottjai, illetve a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai adtak tájékoztatást, illetve válaszoltak a kérdésekre és fogadták a hozzászólásokat, javaslatokat – amelyek írásos emlékeztetőben kerültek rögzítésre.

3.4.1.6. Önkormányzati közzététel

A fenntartási terv önkormányzati közzététele a tervezési terület közigazgatási határok alapján érintett összes településének önkormányzatánál, az illetékes polgármesteri hivatalokban történt, lehetőség szerint kifüggesztés útján, illetve kiegészítésként helyi újságban vagy települési honlapon történő híradás révén.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

A kommunikáció címzettjeit a támogatási rendelet, illetve a korábbi tervezési kommunikációs projektek tapasztalatai alapján a következőkben határoztuk meg:

A fenntartási tervben előírtak végrehajtásában érintettek:

- érintett földhasználók, gazdálkodók
- érintett ingatlantulajdonosok, vagyongazdálkodók
területileg illetékes területi államigazgatási szervek
érintett önkormányzatok
érintett vízgazdálkodási társulatok
érintett vadgazdálkodási szervek

A fenntartási tervezés eredményeit felhasználó szakmai szervezetek:

- területileg illetékes falugazdászok és agrár szaktanácsadók
- területileg illetékes agrárgazdasági kamara, gazdálkodói szakmai szövetségek és más gazdálkodói érdekképviseleti szervek az érintett ágazatokban
társági szakterületi, környezetvédelmi és természetvédelmi társadalmi szervezetek
területileg illetékes területi államigazgatási szervek

Az önkormányzatok, államigazgatási szervek, a területen működő civil és érdekképviseleti szervek elérhetőségei gyűjtés alapján rendelkezésre álltak. A területen érintett földtulajdonosok és vagyongazdálkodók megkeresése érdekében átnéztük a legfrissebb földhivatali adatokat. A földhivatali adatbázis másrészt segítette a legfontosabb, meghatározó véleménnyel rendelkező nagyobb gazdálkodók kiválasztásában is, amelyhez javaslatokkal segítséget nyújtottak a helyi terepi ismeretekkel rendelkező működési terület szerinti Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi őrei is.

A tájékoztató elektronikus leveleket a következő, a tervezési területen érintett célcsoportok kapták meg:

- közigazgatási határukkal érintett települési önkormányzatok (polgármesteri hivatalok: polgármester, jegyző): Deszk

Nemzeti Agrárgazdasági Kamara megyei főfalugazdásza és az érintett településeken illetékes falugazdászok; rajtuk keresztül a települések gazdálkodói, földhasználói

a tervezési területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek: Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség, Nemzeti Környezetügyi Intézet, Alsó-Tisza-vidéki Kirendeltség, Csongrád Megyei Kormányhivatal, Csongrád Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatósága, Csongrád Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatósága, Csongrád Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatósága, Csongrád Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága, Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Csongrád Megyei Kirendeltsége, Magyar Államkincstár Csongrád Megyei Igazgatóság, Csongrád Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság, érintett Vízgazdálkodási Társulatok, Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság

Dél-Alföldi Erdészeti Zrt. (DALERD)
megyei Horgász Egyesületek Szövetsége
Országos Magyar Vadászkamara megyei Területi Szervezete
Nemzeti Agrárgazdasági Kamara megyei szervezete
érintett LEADER Helyi Akciócsoportok
Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat megyei referense

Jegyzőkönyvezett terepbejárások, interjúk célcsoportjai:

Személyes megkeresésre, jegyzőkönyvezett terepbejárásra a jelentősebb nagyságú területen gazdálkodó, meghatározó területhasználók (akik legtöbb esetben földtulajdonosok is), a területi természetvédelmi örök javaslataival megerősített helyi gazdálkodók esetében került sor.

A listát érintett Vízügyi Igazgatóságokkal és Vízgazdálkodási Társulatokkal, ágazati érdekképviselőkkel (Agrárgazdasági Kamara, Vadászkamara), területeket hasznosító szakmai szervezettel (Horgász Szövetség) és erdészettel (DALERD) egészítettük ki.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Lezajlott egyeztetések:

Fontosabb hozzászólások, kérdések és válaszok összefoglalása:

Gazdafórum: Deszk Faluház (6772 Deszk, Tempfli tér 8.), 2014. augusztus 25., 10.00 óra
Hozzászólók: magángazdálkodó, Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal Erdészeti Igazgatóság, DALERD Zrt.

Területkezelői, gazdálkodói, hatósági interjúk: terület gazdálkodói, DALERD Zrt., Csongrád Megyei Vadászkamara

Önkormányzati kifüggesztésekre érkezett hozzászólások: -

Honlapon (www.respect.hu/natura) és emailen (natura@respect.hu) érkezett hozzászólások: Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság, DALERD Zrt

Fontosabb kérdések, hozzászólások:

Zsombékosodó gyepterületem van, amit nem lehet kaszálni géppel. Megőrizném ezt az állapotot, ha erre is lehetne támogatást kapni. Van néhány nagy méretű fa is a gyepterületemen, erre azonban az Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatala nem ad támogatást. Hogyan lehet ezt megoldani?
Válasz: A fenntartási tervben a zsombékos területekre legeltetés az előírás javaslat, tehát ott nem volna jó kaszálni. Erre is igaz és a fák megtartására is, hogy van rá kezelési javaslat megadva, amely a tervekészítő reményei szerint is a jövőben támogatási rendszerbe kerül.

Az Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság véleménye:

A vízügyi kezelő megfogalmazta véleményét a vizek kártételei elleni védekezést biztosító jogszabályok figyelembe vételéről, a vízborítás elvezetésével és a nádaratás korlátozásával kapcsolatban. Válasz: a megalapozó dokumentáció vízgazdálkodás fejezetébe a jogszabályi környezet egyes részei beépültek.

További, a vízügyi kezelő feladatainak végrehajtását befolyásoló szempontokat is megemlíttettek (kotrás, fenntartási sávok, vízjogi engedély módosításának lehetősége, stb. Válasz: a tervező jelezte

a tervben, hogy mindennemű rekonstrukciós tervezés csak az Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatósággal egyeztetve, közös feladat és érdekegyeztetés eredményeképpen folytatható, megelőzendő a vitás kérdések kialakulását.

Az ATIVIZIG továbbá a KE-6 és KE-7 kezelési egységekkel kapcsolatban tételesen felsorolta azokat a KE-6 esetében 9, a KE-7 esetében 4 önkéntesen vállalható előírás-javaslatot, amelyek korlátoznák az alapfeladataik ellátását. Válasz: a kezelési egységek időközben formálódtak, a tervben, de a 13 önkéntesen vállalható kezelési javaslat döntő része megmaradt. Ezeket a tervkészítő benne hagyta az anyagban, mivel a javaslatok nem kötelező érvényűek, így a vízügyi kezelővel egyeztetve el lehet dönteni, hogy mely területekre korlátozva, milyen feltételekkel lehetséges esetleg az érintett kezelési javaslatokat megvalósítása oly módon, hogy a vízügyi kezelő kötelező feladatainak ellátását ne akadályozza meg.